

EFSA dala zelenú pre ďalšie používanie glyfosátu v EÚ!

„Je nepravdepodobné, že je glyfosát génotoxický (toxický pre DNA) alebo že predstavuje kancerogénnu hrozbu pre človeka.“ Také je stanovisko Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA) zverejnené vo štvrtok 12. novembra 2015 a znamená, že táto európska agentúra kompetentná pre „hodnotenie rizika“ nemá výhrady proti uchovaniu na trhu tejto molekuly, produktu syntetickej chémie, ktorá slúži ako aktívna zložka pre hviezdny herbicíd Roundup. Toto vedecké stanovisko EFSA, vykonané v rámci procedúry opätovného posúdenia, ku ktorej dochádza každých desať rokov, slúži ako podklad pre Európsku komisiu, kompetentnú v oblasti „riadenia rizika“ na povolenie používania glyfosátu na ďalšie obdobie. Za týchto okolností by bolo viac ako prekvapujúce ak by sa EK rozhodla inak.

Táto informácia by bola pomerne banálna, ak by nebola v priamom rozpore so stanoviskom inej nemenej ctihodnej vedeckej organizácie a to Medzinárodného centra pre výskum rakoviny (MCVR). Táto inštitúcia spadajúca pod Svetovú zdravotnícku organizáciu totiž 20. marca 2015 zaradila práve glyfosát medzi pravdepodobne kancerogénne látky! Existuje preto dôvodné podozrenie, že hodnotenie zo strany EFSA je výsledkom rešpektovania i iných priorít ako je striktná ochrana zdravia občanov EÚ. Konkrétne ekonomických.

Ekonomický význam glyfosátu je nesmierny. Používa sa ako zložka do viac ako 750 produktov používaných v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve, v záhradníctve i pri ošetrovaní mestských parkoch. Komercializujú ho viac ako 90 výrobcov asi z dvadsiatich krajín, ročne sa ho vyrobí 720 000 ton, pričom toto číslo neustále rastie. A najmä, leží v samom srdci stratégie GMO, pretože 80% geneticky modifikovaných plodín zabezpečuje toleranciu rastliny na nejaký herbicíd, pričom v drvivej väčšine prípadov je to práve Roundup od Monsanto (tzv. plodiny Roundup ready alebo iba RR).

Okrem vyššie uvedených ekonomických súvislostí je predsa len tak trochu záhadou, ako je možné takéto vysoko sporné stanovisko vedecky obhájiť. Vysvetlenie má najmenej tri aspekty.

V prvom rade sú to vedecké práce na ktorých je expertíza založená. Kým stanovisko MCVR je založené na renomovaných štúdiách publikovaných vo vedeckej literatúre (časopisy per review“), podkladom pre posúdenie EFSA sú najmä štúdie, ktoré boli financované agrochemickými firmami, ktoré ale nie sú verejné pretože sa na ne vzťahuje „obchodné tajomstvo“.

Druhým aspektom sú konflikty záujmov. Nie síce priamo u EFSA, ktorá v nedávnej minulosti čelila viacerým škandálom tohto druhu a preto je pod drobnohľadom, ale u Nemeckého federálneho inštitútu pre hodnotenie rizika (Bundesinstitut für Risikobewertung BfR), ktorý bol európskou agentúrou poverený vypracovaním základného posudku: štyria z dvanástich expertov výboru BfR pre pesticídy sú zároveň zamestnanci agrochemických spoločností alebo súkromných laboratórií, ktoré s týmito firmami spolupracujú. Ide o firmy ako sú BASF alebo Bayer, ktoré patria medzi významných výrobcov i užívateľov glyfosátu. Na druhej strane, experti MCVR (17 z jedenástich štátov) sú vybraní nielen na základe kritérií týkajúcich sa ich vedeckej kompetentnosti, ale tiež na základe striktnej absencie stretov záujmov.

A napokon, predmetom hodnotenia EFSA je iba glyfosát, ktorý sa ale nikdy samotný nepoužíva. Glyfosát totiž nemá schopnosť preniknúť až do bunky organizmu a preto sa pri skúmaní na laboratórnych zvieratách môže javiť ako neškodný. Používané produkty na ochranu rastlín ale okrem glyfosátu obsahujú i ďalšie chemické látky, ktoré majú práve zabezpečiť jeho „dopravenie“ do bunky. Je to samozrejme prípad i Roundupu, ktorý ale nikdy nebol predmetom úradného hodnotenia!

Systém posudzovania bezpečnosti potravín v EÚ tak stráca stále viac na dôveryhodnosti, pretože posledné stanovisko ku glyfosátu nie je izolované. Za veľmi podobných okolností vydala totiž v januári tohto roku EFSA veľmi kontroverzné stanovisko k syntetickej obalovej látke Bisfenol[1] A a v roku 2013 i k umelému sladidlu Aspartam. I v týchto prípadoch bol na jednej strane enormný ekonomický význam pre výrobcov, vedecké práce financované priemyslom naznačujúce neškodnosť a na druhej strane veľké množstvo štúdií financovaných z iných zdrojov a publikovaných vo vedeckej literatúre, ktoré ukazovali na veľké riziká spojené s konzumáciou týchto produktov.

Komu teda slúži EFSA? Chráni predovšetkým zdravie Európanov, alebo ekonomické záujmy nadnárodných agrochemických a potravinárskych koncernov? Posledné rozhodnutia jasne naznačujú odpoveď, ale táto v žiadnom prípade nie je pre spotrebiteľov krajín EÚ priaznivá.

Zdroj: Le Monde, 14. November 2015

Spracoval: RNDr. Igor Šarmír, PhD., odbor potravinárstva a obchodu, SPPK

---

[1] <http://www.sppk.sk/clanok/394>